

■ Служба припреме Поља „Е“

Овде опстају само
људи од челика

Активација је могућа и у нашим пословницама.

Активирајте услугу е-рачуна на ЕПС - Увид у рачун или са сајта www.eps.rs преузмите захтев, попуните и пошаљите на:

**ugovaranje.ns@eps.rs
ugovaranje.bg@eps.rs
ugovaranje.kv@eps.rs
ugovaranje.ni@eps.rs
ugovaranje.kg@eps.rs**

ЕПС

50 динара
попуста
за електронски рачун

**Заменом папирног
рачуна електронским уз
попуст од **50 динара**,
заједно доприносимо
очувању животне
средине.**

скенирај и преузми
апликацију

**Плаћајте рачуне путем портала
или мобилном апликацијом**

Download on the
App Store

GET IT ON
Google Play

ЕПС - Увид у рачун

Садржај

04

из епс групе

Грађани препознали предности дигиталних услуга ЕПС-а
Е-рачун – једноставно, брзо и уз попуст

06

актуелно

Посета монтажном плацу тамнавских копова
За већу производњу

10

Инвестициона оправка у Топлани
Котлови сервисирани и спремни

12

репортажа

Служба припреме Поља „Е“
Овде опстају само људи од челика

16

актуелно

Лабораторија „Тамнава“
Тестирање новог поступка дробљења

17

„Глодар“ који је стварао
„Колубарину“ историју
Једна је „Плава птица“

20

локални мозаик

Дани Лазаревац
Додељена Видовданска награда

22

временплув

Да локални ратници и догађаји из Другог светског рата не падају у заборав
Покушај да се оживе сећања на жртве рата

07

Производња копова „Колубаре“ у првој половини 2025. године

Угља за осам одсто више од плана

08

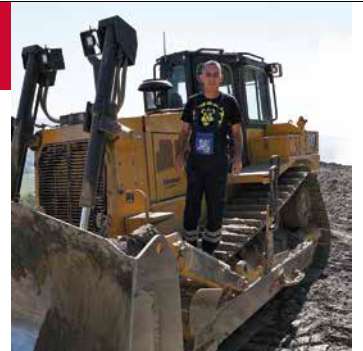
Са копа „Тамнава-Западно поље“

Остварени шестомесечни планови производње

14

На терену са руковаоцима помоћне рударске механизације

Увек стижу у помоћ

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ АД, Балканска 13, Београд
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР: Душан Живковић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Тања Крстонијевић,

РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Ана Павловић,

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић,

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 735 5086, 735 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs,

НАСЛОВНА СТРАНА: Милан Цвијетић, ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: Три „О“ д.о.о. Аранђеловац, ТИРАЖ: 3.500

Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године; Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Свима који пређу на е-рачун ЕПС омогућава попуст од 50 динара на сваком наредном рачуну

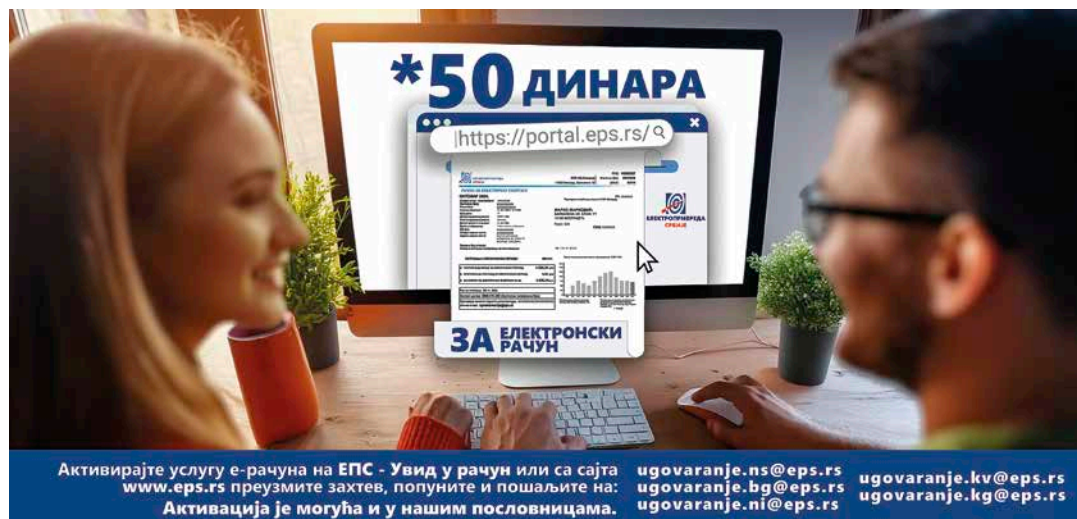
Е-рачун – једноставно, брзо и уз попуст

Прелазак на електронски рачун за струју штеди новац, време и доприноси очувању планете. Штеди се и папир, а такви рачуни стижу у веома кратком року. Нема ни чекања доставе рачуна, нити ризика да се негде успут „изгуби“.

И не само то. Осим што је „Електропривреда Србије“ увела ову услугу и потрошачима понудила замену папирног рачуна електронским, свима који пређу на такав начин доставе ЕПС омогућава попуст од 50 динара на сваком наредном рачуну. Бројне предности ове услуге до сада је препознало више од 280.000 грађана и они уместо у поштанско рачун за електричну енергију добијају у електронско сандуче.

Лазар Илић из Београда објашњава да је једва дочекао да се реши гомиле папира и гледања у поштанско сандуче.

– Колика су ми дуговања за струју видим на мејлу већ

почетком месеца. И тако лакше могу да планирам свој буџет, а и попуст од 50 динара имам сваког месеца. Брзо и лако сам активирао ЕПС-ову услугу доставе е-рачуна, све ми је на телефону, тако да практично имам и подсетник – објашњава четрдесетпетогодишњи Београђанин.

– Замена папирних рачуна електронским је још један корак модернизације и процеса дигитализације

„Електропривреде Србије“ и настојања да се домаћинствима и малим купцима омогући брз и једноставан увид у потрошњу електричне енергије, али и плаћање рачуна. Осим тога, ЕПС на овај начин показује друштвену одговорност, односно одговорност према животној средини, јер мање папирних рачуна значи мање папирног отпада и уништавања дрвећа – наводе у ЕПС-у.

Р. Е.

Како активирати?

Електронски рачун доставља се одмах по формирању месечног задужења, пре класичног слања путем поште. Ова услуга може да се активира преко апликације и портала „ЕПС Увид у рачун“, или попуњавањем обрасца <https://www.eps.rs/cir/snabdevanje/Pages/elektronski-racun.aspx>, као и лично у пословницама – истичу у ЕПС-у.

■ Дозвола за систем 50 у БЗ и Видовданска медаља за Жељка Лазовића

Потврда успешног и преданог рада

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре издало је на Видовдан, дан дубоког историјског и духовног значаја за српски народ, у законском року, употребну дозволу за систем 50 блока БЗ у термоелектрани „Костолац Б“, који представља срце система нове електране. Председник Републике Србије Александар Вучић одликовао је Видовданским орденом, златном медаљом за заслуге и постигнућа инжењера електротехнике Жељка Лазовића, руководиоца пројекта изградње новог блока за

изузетан допринос националном енергетском систему.

Водећи пројекат изградње новог блока БЗ у ТЕ „Костолац Б“ у веома захтевним и изазовним

околностима, попут пандемије коронавирусом и глобалне кризе, Жељко Лазовић је својом стручношћу, знањем и преданошћу успео да превазиђе

све изазове и да Србија и ЕПС после више од три деценије буду јачи за нових 350 мегавата, који гарантују енергетску сигурност и стабилност. Са својим тимом, сарађујући са кинеским партнерима и са више од 130 извођача, успешно је водио пројекат и завршио изградњу великог, модерног и високоефикасног енергетског постројења које испуњава све и домаће и европске стандарде заштите животне средине. Лазовић је део тима ЕПС-а скоро 13 година и веома је значајан његов допринос развоју инвестиционих пројеката наше компаније.

Р. Е.

Соларна електрана „Петка“, снаге десет мегавата, од 14. јула је у пробном раду и то је још један важан пионирски заокрет у нашој енергетици. На месту старог рударског одлагалишта сада производимо чисту, зелену енергију, што је прекретница и почетак енергетске транзиције „Електропривреде Србије“ и пример како стару енергију можемо искористити за нову – рекла је Дубравка Ћедовић Хандановић, министарка рударства и енергетике, на свечаном пуштању у пробни рад прве соларне електране у Костолцу.

Она је истакла да нема великих и малих пројеката, јер је за енергетску сигурност Србије сваки мегават важан и значи већу сигурност.

– У рударском крају данас се, осим соларне електране „Петка“, уздижу и ветрогенератори првог ЕПС-овог ветропарка. И они су изграђени углавном на рекултивисаним одлагалиштима јаловине. У августу очекујемо прикључење на мрежу и фазу тестирања када ће се завршити елисе. Тиме ћемо овде у Костолцу ојачати наш електроенергетски систем за 76 мегавата зелене енергије – рекла је министарка Ћедовић Хандановић.

Она је подсетила да је стратешки циљ Владе Републике Србије дефинисан Стратегијом

Први сунчеви мегавати из Костолца

развоја енергетике да до 2030. године удео обновљивих извора енергије достигне 45 одсто.

– Морамо још много тога да урадимо и уложимо максималне напоре јер су пред нама стратешки пројекти који ће у значајној мери променити електроенергетски крвоток Србије. То су пре свега изградња реверзибилне хидроелектране „Бистрица“ и пројекат соларних електрана снаге 1 GW са батеријским складиштима. Неопходне инвестиције у енергетику у наредних десет година процењене су на око 14 милијарди евра. Дакле, морамо да надокнадимо сва кашњења и будемо на висини задатка како би будућим генерацијама обезбедили енергетски мир – закључила је Дубравка Ћедовић Хандановић.

– Наша прва соларка овде у „Костолцу“ има снагу десет мегавата, а уз ветропарк који ће у наредном периоду бити на мрежи и 350 мегавата блока Б3 од краја прошле године, овај крај енергетски је јачи за чак 426 мегавата. То је значајно већа снага и даје нам посебну сигурност нарочито у време глобалних криза којих смо сведоци у последње време – рекао је Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а.

Он је указао да је сваки нови мегават важан за ЕПС и електроенергетски систем, посебно у тропским данима када је потражња за електричном енергијом све већа.

– Тиме јачамо не само наш зелени портфолио већ и поузданост целокупне енергетике, а грађани и привреда

имају, као и до сада, сигурно снабдевање. Пројекти попут овог су конкретни кораци ка декарбонизацији и одрживом енергетском развоју, што су и наши циљеви за наредне деценије. Наставићемо са сличним пројектима и овде у Костолцу, али и на местима одлагалишта и депонија у другим деловима ЕПС – рекао је Живковић.

Александар Латинковић, шеф за системске услуге у ЕПС и један од вођа пројекта СЕ „Петка“, истакао је да је током изградње стечено драгоцено искуство, да је било много изазова који су донели и нека нова решења и знања, те да је „Петка“ само почетак и подстрек за изградњу нових капацитета.

P. E.

■ Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а, са менаџментом „Луке Бар“

Сарадња за бољу сигурност довоза угља

Диверзификација начина транспорта и истовара угља, као и интензивирање сарадње биле су кључне теме разговора Душана Живковића, генералног директора „Електропривреде Србије“, са Илијом Пјешчићем, извршним директором „Луке Бар“. На састанку са менаџментом „Луке Бар“, одржаном 7. јула, истакнуто је да се увозни угаљ из Индонезије довози преко румунске луке Констанца, али да је у време лоших хидролошких прилика посебан изазов низак водостај Дунава.

– Како бисмо обезбедили континуитет довоза угља на депоније ТЕНТ-а и како ни у једном сегменту не би била угрожена сигурност снабдевања енергентима

препознали смо могућност истовара угља и у луци Бар. Ово је добра прилика за почетак сарадње са предузећем „Лука Бар“, а посебно смо размотрили капацитете луке за пријем и складиштење угља, као и неопходну логику и динамику – нагласио је Живковић.

Према речима пословодства „Луке Бар“, очекује се да први брод из Индонезије пристигне у луку почетком септембра. На састанку је договорено да ће превоз угља на релацији лука Бар до ТЕНТ-а бити реализован железничким транспортом у сарадњи са српским партнером „Србија Карго“ и црногорским АД „Монтекарго Подгорица“.

P. E.

За већу производњу

Наш заједнички циљ је да рударска опрема буде монтирана крајем ове године како би оба БТО система на копу „Радљево“ почела са радом 2026. године. На тај начин се стварају услови за подизање капацитета откопавања откривке и континуирану производњу угља са копа „Радљево“, што је веома важно за енергетски сектор – истакао је Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а, током обиласка радова на монтажном плацу тамнавских копова, 26. јуна. Овом приликом радове су обишли представници Министарства рударства и енергетике, менаџмента ЕПС-а, Огранка РБ „Колубара“ и извођача радова.

Др Иван Јанковић, помоћник министра рударства и енергетике за геологију и рударство, нагласио је да представници ресорног министарства са посебном пажњом прате овај пројекат. Видан напредак на радовима на монтажи система, од почетка маја, када су обишли радове, резултат је преданог рада и свакодневне комуникације свих учесника у пројекту.

Анализирана је динамика реализације, активности планиране за наредни период, као и потенцијални ризици. Овако сложени и обимни послови захтевају велику

усклађеност радова на свим објектима, како би делови система пратили планирани ток, с циљем да све буде готово у исто време.

Овом приликом говорило се и о монтажи нових производних система за Поље „Е“. Због великог обима опреме, за монтажу ове опреме припремљена су два монтажна плаца,

један у Вреоцима и један у Барошевцу. У току је испорука делова за БТО системе, који ће по укључивању у рад на копу источног дела колубарског басена значајно повећати откопавање откривке и отворити веће количине угља.

Р. К.

■ Комисија за ризик и одрживост ЕПС-а обишла коп „Радљево“ у РБ „Колубара“

Приоритет монтажа рударске опреме

За „Електропривреду Србије“ један од највећих изазова је одржање стабилности и континуитета производње угља, а површински коп „Радљево“ један је од кључних заменских капацитета за копове који ће у наредном периоду бити затворени – рекао је Дејан Р. Остојић, члан Надзорног одбора ЕПС-а и председник Комисије за ризик и одрживост, 23. јуна, током обиласка копа „Радљево“ и монтажног плаца на Тамнави где је у току монтажа два БТО система за овај коп.

Он је истакао да је за отварање копа „Радљево“ најважнији завршетак уговора са домаћим и страним компанијама за монтажу багера, што је предуслов за покретање озбиљнијег обима производње на „Радљево“.

– Завршетак радова на монтажи ове опреме и укључивање у производни процес кључни су за континуитет планиране производње. Заједнички ћемо настојати да се у најкраћем року заврше започети послови – нагласио је Остојић.

Поменута комисија прати питања ризика и одрживости ЕПС-а и све велике изазове за компанију, а један од изазова је и производња угља. Уз динамику монтаже опреме за коп „Радљево“, на састанку су анализирана и питања стања на тржишту производње електричне енергије и други значајни сегменти. Осим Остојића, коп „Радљево“ обишли су и Хилде Бакен, члан Надзорног одбора и члан Комисије за ризик и одрживост, Љубо Маћић, члан Комисије за ризик и одрживост, Миодраг Ранковић, члан Надзорног одбора, Дејан С. Остојић, директор Сектора за производњу енергије у ЕПС-у, Дејан Јевтић, директор Сектора за производњу угља у ЕПС-у, Небојша Лапчевић, директор Сектора за управљање ризицима у ЕПС-у, Радојица Радојић, помоћник директора за производно-техничке послове у РБ „Колубара“, Никола Станић, помоћник директора за производно-техничке послове РБ „Колубара“, и Драган Максимовић, директор Центра за инвестиције, развој и унапређење производње РБ „Колубара“.

Р. К.

Угља за осам одсто више од плана

Стабилна и континуирана производња резултат су преданог рада и искуства запослених. Интензивни радови на стабилизацији производње откривке и монтажи нових система, с циљем повећања биланса на откривању угља

Од почетка године на површинским коповима Рударског басена „Колубара“ остварени су веома добри резултати у производњи угља. Током првих шест месеци 2025. године ископано је нешто више од 10,7 милиона тона угља, што је око осам одсто или око 770.000 тона више од планом предвиђених количина.

Производни резултати у првој половини ове године су бољи од резултата копова у истом периоду претходне године за око 600.000 тона угља, односно за шест одсто.

– За добре резултате заслужни су запослени „Колубаре“, који испуњавају све задатке, у све три смене, свакога дана. Радници „Колубаре“ са великом преданошћу и пожртвовањем у тешким условима рада, захваљујући пре свега знању и великом искуству, успевају да производњу угља држе стабилном и континуираном. Обезбеђивање потребних количина угља је изузетно важна карика за сигурну производњу електричне енергије у термокапацитетима, који су и даље доминантан и најпоузданији извор производње струје – каже на почетку разговора Драган Арсенијевић, директор за производњу угља РБ „Колубара“. Упркос бројним потешкоћама са којима се сусрећемо у техничко-технолошким процесима и у одржавању опреме, бележимо добре резултате у производњи угља. Очекујемо да ће овај тренд бити задржан до краја године, као и да ће копови „Колубаре“ 2025. годину завршити испуњењем производних биланса.

Од почетка године на коповима „Колубаре“ ради се на стабилизацији радних и одлагалишних косина копова и подизању производње откривке. Током првих шест месеци је откопано и одложено око 30,8 милиона кубика чврсте масе.

Драган Арсенијевић

У току су интензивне активности на монтажи нових БТО система за ПК „Радљево“ и ПК Поље „Е“ с циљем подизања капацитета производње откривке од наредне године.

– Радују нас велика улагања у основну рударску опрему, што је резултат опредељења ЕПС-а и Владе Србије да се и даље инвестира у термо и рударски сектор. Можемо истаћи да је ово једна од најобимнијих монтажа рударске опреме, будући да се паралелно припрема и монтира четири производна система. Њихово укључивање у рад значајно ће утицати на побољшање производних биланса на јаловини и брже отварање угља на ова два угљенокопа. Поред опреме која се монтира за рад ових система, потребно нам је око 600 запослених, који морају бити благовремено обучени за рад – истиче Арсенијевић.

Наш саговорник објашњава да се свакодневно прати темпо монтаже два БТО система за „Радљево“ на монтажним плацевима тамнавских копова. За потребе монтаже система за Поље „Е“ у току је допрема опреме на монтажне плацеве у Барошевцу и у Вреоцима.

Уз редовне активности на Пољу „Е“ се интензивно ради на припреми позиција за рад нових система, који ће донети стабилизацију овог производног сегмента.

Овај угљенокоп због природних карактеристика веома је специфичан за експлоатацију, како због дубине на којој се

угаљ налази, залегања угљеног слоја тако и због потребе за значајно јачим системом предодводњавања и одводњавања.

На ПК „Радљево“ су почеле припреме на откривању угља, процесу одводњавања и укључење дисконтинулане механизације на откопавању угља. Планирано је да до краја године на овај начин са копа „Радљево“ буде обезбеђено око 500.000 тона, чиме се уједно припрема одводњавање и увођење у рад континуалне механизације.

Арсенијевић истиче веома добре резултате копа „Тамнава-Западно поље“ од почетка године. И јаловински и угљени системи раде добро и коп је у пројектованом стању.

– Очекујемо да ће се наставити стабилан рад БТО система и да ће Други БТО систем до јесени успети да открије довољне количине угља за зимски период. Предстоје нам и годишње инвестиционе оправке багера „глодар 1“ и „глодар 5“, што су предуслови за сигурну производњу угља овог копа – каже Арсенијевић и наводи да је један од позитивних аспеката то што технологија одлагања међуслојне јаловине помаже стабилизацију западног дела унутрашњег одлагалишта, што је предуслов развоја одлагалишних етажа.

На Пољу „Г“ је практично откривен сав пројектовани угаљ и овај коп је у финалној фази експлоатације. Ове количине угља су предвиђене за откопавање током зимског периода и до следећег годишњег ремонта. Како објашњава наш саговорник, у зони копа ће остати да ради један БТО систем на откопавању завршне косине. Други БТО систем се сели у простор западне стране заосталог угља из зоне „Источног поља“. По завршетку експлоатације на Пољу „Г“ радиће се пројекат затварања копа, односно закипавање источне завршне косине због стабилизације терена и припреме за технолошку рекултивацију, масама откривке са Трећег БТО система „Запада“.

Поред запослених који су, свакако, најважнија карика и највећа вредност „Колубаре“, за сигуран рад производних система и механизације изузетно је важно добро, редовно и квалитетно одржавање опреме. Један од важних сегмената рада је и добро планирање и реализација плана годишњих инвестиционих оправки. Зато је веома значајно оживљавање рада Организационе целине „Метал“ као јединственог и врло важног сегмента у раду „Колубаре“ и ЕПС-а.

Н. Ж.

Остварени шестомесечни планови производње

Више од 5,8 милиона тона угља и 14,9 милиона кубика откривке ископано је за првих шест месеци ове године. То је око 55 одсто целокупне производње лигнита РБ „Колубара“ у овом периоду

надлежни на копу истичу, завидни резултати су постигнути уз све мањи број радника, пошто током ове године велики број људи одлази у пензију. Први БТО систем за првих шест месеци рада је дао један одсто преко плана, док је Други БТО систем произвео 17 одсто више од планираних количина. Видно је пребачена производња угља за прошли месец, од планираних 780.000 тона произведено је 1.060.000 тона лигнита, што је чак 35 одсто више од плана.

■ Резултати упркос изазовима

– Количине које су значајно веће од билансом предвиђених ископане су упркос чињеници да је роторни багер „глодар 1“ и даље ван производње. Велики је дефицит када недостаје један багер у производњи. Зато смо веома задовољни постигнутим резултатима и захвални свим запосленима на труду и великом раду и залагању, поготово у овим тешким летњим временским условима. Други јаловински систем је значајно пребацио постављени јунски план производње са откопаних 235.000 кубика јаловине више од предвиђеног – навео је руководиоца погона „Тамнава-Западно поље“ Бојан Милосављевић.

Како истиче наш саговорник, за овај период године карактеристични су отежани услови због веома високих температура, који узрокују разноврне проблеме у редовном раду на системима.

– Најчешће се дешавају развлачења спојева на гуменим тракама, због којих смо имали много застоја поготово на јаловинским системима. Ту су заступљене веома дуге траке и услед великих капацитета честа су стајања која су проузрокована лошим радом клима-уређаја на електропостројењима. Сада се доста бавимо решавањем тог проблема са климама које не могу у довољној мери да расхладе електропостројења на самим станицама. Уређаји су застарели и недовољно јаки да током тропских дана расхладе све то како би опрема радила пуним капацитетом – навео је Милосављевић, додајући да су изложени и људи, који су уз то и веома растрзани, јер их је мало.

– Трудимо се да све послове планирамо тако да буду завршени када је мање топло, рано преподне и касно поподне, односно да радници попут оних који раде у Служби припремних радова или оних у радионицама не бораве на терену у најтоплијем делу дана. Наравно, обезбеђујемо расхладне напитке и климатизована превозна средства, али трудимо се да стално пратимо временске прилике и да запослене поштедимо колико је то могуће. Зато су сви ови остварени резултати за сваку похвалу – још једном је истакао руководиоца погона, напомињући да је управо због тешких летњих услова рада и смањен обим послова на отвореном.

Багер „ведричар“ се 17. јуна вратио у редовни производни процес после успешно

Више од 5.800.000 тона западнотамнавског лигнита произведено је током првих шест месеци на овом угљенокопу, што је за чак 920.000 тона, односно 19 одсто више од планираних количина. Укупна шестомесечна производња јаловине износи 14.900.000 кубика, што је три одсто више од постављеног плана. Од целокупне производње лигнита у Рударском басену „Колубара“ 55 одсто произвео је овај коп. Запослени „Тамнава-Западног поља“ овај успех постигли су упркос многим изазовима међу којима су највећи рад без „глодара 1“ од почетка марта и месец и по дана рада без „глодара 4“.

Остварена је и планирана производња јаловине и угља за претходни месец јун, такође уз приметан пребачај планова. Како

завршене годишње инвестиционе оправке и на копу су сада заступљени редовни послови померања транспортера на етажама и одлагалиштима. На роторном багеру „глодар 1“ који је почетком марта искључен из производње због изненадног пуцања ламеле која повезује уређај за дизање са радним мостом и радним точком током његовог редовног рада на Трећој угљеној линији и даље су актуелни послови санације.

■ Скинут јарам са „глодара 1“

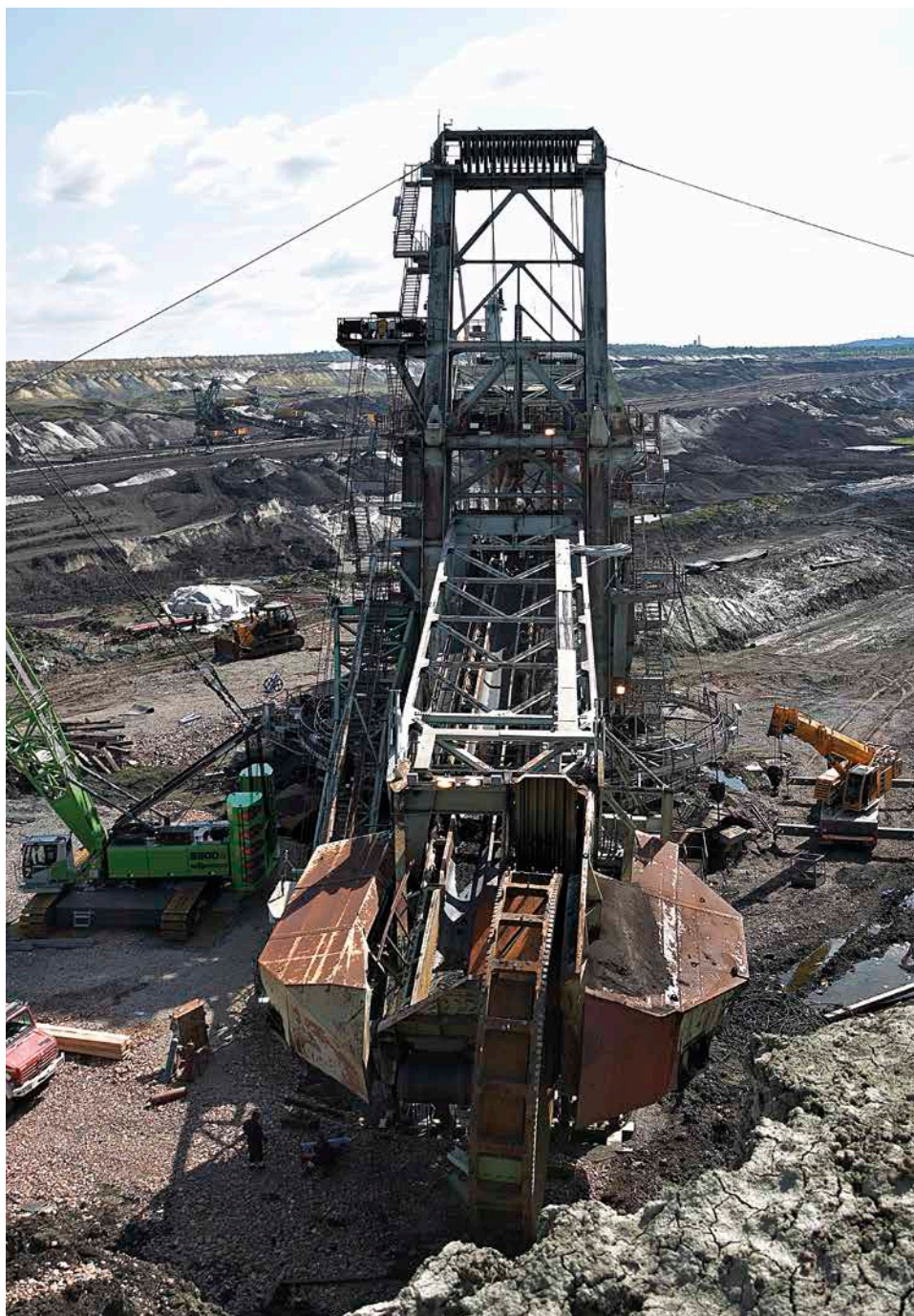
Претходних дана урађен је велики посао на овом багеру, а то је демонтажа јарма. Интервенција је успешно обављена уз помоћ нове велике „Металове“ дизалице која је претходно транспортована у коп.

– Хаварисан јарам је јуче извезен из копа и стигао је у „Метал“, а тамо су стигли и делови за нови јарам који се сада пакује. Очекујемо да ће кроз десетак дана он бити спреман за транспорт у коп и монтирање на багер, такође уз помоћ нове дизалице. Када поставимо нови јарам, багер ће са позиције

на којој се сада налази бити транспортован око 300 метара даље, на позицију плаца припремљеног за извођење његове инвестиционе оправке која ће трајати десетак дана. Запослени из „Метала“ ће наставити на њему да раде послове који се сврставају у инвестициону оправку ове справе. Након тога очекујемо да се до краја августа „глодар 1“ коначно врати у редован производни процес – објаснио је руководилац погона додајући да су стигли сви неопходни делови за багер и да су сви у фази припреме, израде и склапања.

Како надлежни на копу истичу, позиције рада багера на угљу се усклађују сходно потребама за угљем и тиме се и надокнађује недостатак производње „глодара 1“. Три угљена багера успешно се распоређују на четири угљене етаже. Планови производње угља за наредна три месеца су прилично велики, али запослени овог копа не одустају и трудиће се да буду остварени, а велики подстицај за то им је и више него позитиван биланс производње за први део године.

М. Павловић

Сређивање редуктора копања „глодара 2000“

Први јаловински систем је остварио постављене планове упркос проблему који багер „глодар 2000“ има са редуктором копања.

– Тај недостатак нас прати већ две године уназад, због тога смо радили смањеним капацитетом десет дана, са око 40 одсто снаге, и после комплетирања ми смо због сигурности машинске опреме усвојили неке параметре да радимо са 80 одсто капацитета. Такође смо морали да ограничимо рад електроопреме да бисмо сачували машинску опрему. И поред свега тога ми остварујемо постављене производне планове за тај јаловински систем – истакао је Милосављевић напомињући да је делимично сређивање редуктора урађено како би премостили до ремонта овог багера који је планиран за септембар.

За већу сигурност одлагалишта

Једна од најважнијих технолошких операција која се ради током ове године на копу јесте спајање одлагалишта међуслојне јаловине са западном границом копа. То ће обезбедити већу сигурност одлагалишта и заштиту од клизишта. Одлагалиште међуслојне јаловине је на корак до тога да затвори и преспори са западном границом и на тај начин да се осигурају више нивелете одлагалишта, односно одлагалишта Првог и Другог јаловинског система. За овај посао је веома битан избор што квалитетнијег материјала, а на динамику рада утицало је и искључивање из производног процеса „глодара 1“ чији рад би знатно убрзао овај посао.

Чека се најнижи водостај за транспорт

Долазак роторног багера „глодара 1“ са суседног копа Поље „Г“ очекује се почетком августа, након његове инвестиционе оправке, која ће бити урађена на путу до „Западног поља“. Како багер мора прећи реку Колубару потребно је да и водостај реке буде одговарајући за безбедан транспорт. Планирано је да овај багер ископава лигнит на подручју Скобаља, а откопане масе ће ићи на системе „Тамнава–Западног поља“. Овај багер ће четврти пут прелазити корито реке Колубаре. Први пут је прешао реку 2008. године када је са „Западног поља“ отишао на новоотворени коп „Велики Црљени“, други пут 2013. када се вратио на „Западно поље“ и 2017. када је отишао на тек отворени коп Поље „Г“ прешавши преко новог корита реке.

КОТЛОВИ сервисирани и spremни

■ Инвестициона оправка у Топлани

Ове године, уз остале послове, први пут откако је уграђена, замењена је и електронапојна пумпа број 2 са комплетном инсталацијом и опремом

Редовне годишње инвестиционе оправке у погонима Оплемењивања у „Преради“ успешно су завршене 9. јула, у складу са планираном динамиком. Послови који су започети месец дана раније, 9. јуна, били су ове године обимни и веома захтевни, нарочито у Топлани. Нова управница овог погона Душица Нешковић истакла је да су ремонтне активности реализоване по плану и да је задовољна квалитетом рада и залагањем запослених.

– Циљ је квалитетан преглед и сервисирање опреме којој је, као што је познато, након деценија употребе потребно озбиљно одржавање да би задржала ефикасност. За послове су као и претходних година задужени радници Одржавања, који су имали помоћ људи ангажованих из ЈП ПК „Косово“ – Обилић и ПРО ТЕНТ, док су за специјализоване послове ангажовани спољни извођачи. Упркос потешкоћама које настају због мањка мајстора специјализованих струка, успели смо да завршимо све што је планирано и максимално припремимо погон за још једну грејну сезону – нагласила је Душица Нешковић.

Владан Обрадовић, онедавно управник Одржавања, као најважније издвојио је радове на котлу 2, како би овај котло први кренуо са радом по завршетку ремонта. Најзначајнији радови на овом котлу урађени су на млинском постројењу и на каналима аеросмеше.

– Урађена је и репарација и обрада арматуре, вентила и засуна на цевној инсталацији водене паре и воде, као и замена одвајача кондензата. Акредитована лабораторија урадила је редован сервис и баждарење свих вентила сигурности, које су

Погон поново у систему

Висока погонска спремност Топлане подразумева испуњење законски дефинисаних техничких захтева и од виталног је значаја за снабдевање потрошача, међу којима су Сушара, „Ксела Србија“, индустријски круг Рударског басена „Колубара“, делови насеља Вреоци и становници Лазаревца који користе градско грејање.

– Након што су обављене све неопходне пробе, погон је враћен у систем. Надамо се да ће сервиси омогућити поузданост опреме током наредних месеци и да ћемо, као и до сада, успешно подмиривати потребе потрошача – истакла је Душица Нешковић.

наши запослени затим монтирали у погон. Ремонтовани су трачни транспортери за допрему угља за котлове, а у зависности од степена оштећења вулканизација траке, као и замена лежачева на добошима. Такође, прегледан је и сервисирао Погон за хемијску припрему воде, замењен део цевне инсталације, по потреби замењени пумпни агрегати – набројао је Обрадовић активности запослених у делу машинског одржавања.

Он је истакао да је посебна пажња посвећена оним интервенцијама које је немогуће извести у току процеса производње.

Обиман посао није заобишао ни запослене у електроодржавању који су детаљно прегледали и сервисирали комплетну електроопрему и заменили електроормаре са инсталацијом у хидропнеуматском транспорту новом, савременом опремом.

— Овогодишњи план ремонта предвидео је неколико капиталних послова за које су задужени спољни извођачи. Замењена је електронапојна пумпа број 2, са комплетном инсталацијом и опремом, која се мења први пут од како је уграђена – нагласио је Обрадовић.

У моменту наше посете Топлани, почетком јула, актуелни су били радови на замени цевног загрејача ваздуха и замени ламеластог парног загрејача ваздуха на котлу број 1.

— Овај капитални посао који спољни извођач ради на котлу 1 веома је значајан јер цевни загрејач ваздуха до сада није мењан, док је ламеласта, парни загрејач замењен пре скоро 20 година. Запослени из производње су учили да постоји преструјавање ваздуха у котлу, што су потврдили стручњаци из Термоелектране „Никола Тесла“. Они су својом савременом опремом урадили анализу сагоревања целог котла, након чега су установили да постоји велико преструјавање ваздуха на цевном загрејачу ваздуха, тако да је била неопходна његова замена. С обзиром на то да је ово велики посао и није могуће урадити демонтажу и монтажу за месец дана колико траје ремонт, уговорено је да он буде урађен током 70 радних дана, тако да ће котао 1 бити спреман за рад почетком септембра – објаснио је Обрадовић.

Т. Симић

Нова редукционо- -расхладна станица

Током ремонта изведени су радови на уградњи нове редукционо-расхладне станице са пратећом опремом.

— Када је средином 2021. године инсталирана нова опрема за надзор и управљање која је омогућила потпуну аутоматизацију вођења технолошког процеса, уочено је да су постојеће редукционо-расхладне станице PPC2 и PPC3 предимензионисане за летњи период и да је тешко урадити регулацију температуре паре. Зато је донета одлука да се изгради још једна редукционо-расхладна станица 50 одсто мањег капацитета у односу на постојеће. Она ће бити намењена за летњи режим рада, а уједно ће служити као резервна станица у зимском периоду. Ускоро се очекује допремање нове станице и њено прикључење на пратеће инсталације, на којима је током ремонта интензивно рађено – истакао је Обрадовић.

Ужарена звезда,
прашина, зној и
понеки осмех на
великим пословима
реконструкција

Овде опстају само

Јулског дана којим је отпочео први овогодишњи талас екстремних врућина одлучили смо да, као што је обичај током летње сезоне, на терену обиђемо раднике Службе припремних радова Поља „Е“.

Као што је на коповима добро познато, реч је о екипи која обавља најтеже послове у свим временским условима и која без обзира на врелину, кишу и снег, ради док постављени задатак не заврши. Тог дана, пред њима су била два обимна посла – реконструкција Шестог БТО система и постављање косог чланка БТУ система преко траке Седмог система. Оба су захтевала добру организацију, умешност и знање, без обзира на звезду која је немилосрдно пекла изнад нас.

■ Призори Сахаре

Иван Маринковић, шеф Припремних радова, био је наш љубазни домаћин и стрпљиви водич кроз нестварне сахарске призоре Поља „Е“. Кроз ситну жуту прашину која нас је засипала и при кораку, а посебно када прођу возила, јасно смо видели зашто рудари не воле јаловину – ем није руда, ем се лако у прашину претвара.

– По овим врућинама, услови рада Припреме су заиста специфични. Док радници на систему имају одређене просторије и места где током највећих врућина ипак могу да се склоне, наши људи у највећем делу дана нису чак ни у близини хладовине коју прави багер, и изложени су сунцу нон-стоп. Уз то, ситуацију много погоршава прашина. Који год превоз да прође дигне се огроман облак, па је потребно време да се слегне и да може да се настави са послом. Мада морам напоменути да су возачи веома коректни, па успоре када виде да Припрема ради – прича Маринковић, уз напомену да постоје цистерне које одређене

трасе прскају да би смањиле прашину, али је због величине копа и разуђености то немогуће на свим путевима.

Припрема има нешто другачију организацију рада у односу на системе. Ради се у режиму од по 12 сати, а сутрадан се паузира. Сваког јутра констатује се број расположивих радника и на основу тога се и примају послови. Задатке деле на три групе: Медошевац, Јунковац и Церовити поток. Те три екипе сада заједно чини око 35 људи, а некада је, кажу, свака од њих имала по 40. Служба укупно броји око 270 људи, с тим да ту спадају и групе које обављају послове око копа, попут грађевинске, и радници са смањеном радном способношћу.

– Тај број радника носи цео посао Поља „Е“ и поносни смо што можемо да кажемо да у томе успевамо. Далеко од тога да је лако, посебно што су људи често принуђени да иду на боловања, јер услови утичу на здравље. Посао носе двојица пословођа, они ће ускоро у пензију, а наследнике још увек немамо. Желим посебно да похвалим четири радника који су запослени преко „Услуга“ и који раде само у првој смени, а који су нам велики ослонац, иако поред радника ПРО ТЕНТ-а и они имају најмања примања – нагласио је Маринковић.

■ Траже се лакша места

Пошто су у овој служби заступљени радници са основном школом, али и многи који имају трећи и четврти степен образовања, природном одливу радника придружила се бољка стара колико и сама Припрема – убрзан одлазак људи који траже места према својој стручној спреми. Тако је све мање оних који могу некога обучити, а посао који се обавља је захтеван и тражи високу свест о заштити од потенцијално опасних ситуација.

Александар Миловановић, главни пословођа Припреме, каже да се за 18 година колико ради много тога изменило, али да је свакако највећа тачка прелаза

Александар Миловановић

О људи од челика

Иван Маринковић

било спајање копова источног дела басена у Поље „Е“.

– Много је посла, временски услови су, чини се из године у годину, све тежи. Није лако ни радницима, а они пред пензијом су оптерећени.

Неопходни су стално довијање и комбинаторика. Ипак, сналазимо се и још увек постижемо да све обавимо – наглашава Миловановић.

Пословођа напомиње да се радници склањају са највеће врућине увек када за то постоји могућност, редовно им се доставља вода, а имају и добро организовану подршку машина.

– Издржава се, али и радник се мора поштовати. Иако ми је као пословођи задатак да организујем, када нема довољно људи први се хватам за посао и радим једнако са њима. Заузврат, они долазе кад год их позovem – у пола дана, у пола ноћи – искрен је Миловановић.

Служба, на срећу, има на располагању сопствени превоз, без кога не би могли да функционишу. Њиме транспортују не само људе већ и алат и материјал потребан за рад, али и воду. Превоз је неопходан и за случај да дође до повреда на раду, од којих је овде повећан ризик.

– Иако је посао тежак, многим одговара радно време, јер боље могу да организују приватне обавезе. Ради се 12 сати, сутрадан се одмара, па можемо да планирамо своје приватне обавезе много боље. Нажалост, не могу да кажем да се превелики обим посла распоређен на мало људи и заиста тешки услови нису одразили на међуљудске односе и донекле урушили дух заједништва који је одувек раднике припреме „гурео“ напред. А посла је све више и биће све теже – упозорава Миловановић.

■ Све се праши

У ситуацију на терену лично смо се уверили. Током постављања косог чланка БТУ система преко траке Седмог система буквално се све

праши. Испаде да је она на почетку поменутог звезда још и милостива, јер од ње човек може да се склони. А од прашине бежања нема.

Радници су нам скренули пажњу на важност постављања понтона, посла који је био у току наше посете. Појаснили су нам да се центрирање мора обавити савршено, након чега следи фина регулација, као када се зида. Пословођа групе Церовити поток, која је обављала овај посао, Милош Станојевић, у Припреми је од свог првог радног дана, 2013. године. Био је добар саговорник на тему броја људи који су напустили Припрему.

– Не може свако да издржи овде. Много њих дође и оде. Од нас 40 који смо почели у исто време, једини сам који је остао у овој служби. Искрено, уморио сам се и мени је довољно сунца, време је да се мало мења – каже Станојевић.

Милош додаје да су од спајања копова реконструкције постале малтене свакодневна рутина. Донекле олакшава то што има више машина и мање се ради ручно. Истиче да су јул и август посебно проблематични, с обзиром на то да је и сезона годишњих одмора.

У разговору нам се придружио и доброно запрашен предрадник Припремних радова Александар Лазаревић, који је као радник ПРО ТЕНТ-а овде пуних шест година.

– Некоме ко својим очима није видео ове услове је тешко и дочарати, али то је за нас стандард на који смо навикнути сваке године. Цео дан смо на сунцу, очеличили смо и више прегорели него изгорели. Обављамо своје послове часно и поштено. Пословође су нам добре и комуникација са њима је на пристојном нивоу – рекао нам је Лазаревић, одговарајући и на питање које годишње доба им је најгоре:

– Најтеже је лети, када не можеш да се расхладиш. Зими бар у превозу можеш да се осушиш, загрејеш, предахнеш, па наставиш. Током лета је баш тешко, тада нисмо поштеђени. Уосталом, манекени и глумци у Припреми не пролазе, овде само челични људи могу да издрже.

Д. Марковић

Дарко Биорац

Драгољуб Поповић

Увек стижу у помоћ

Добра организација рада мањих машина и руковалаца на терену услов је за неометан рад моћних рударских система

Д а бисмо напипали пулс једног радног дана механизације погона „Помоћна механизација“, у коју спадају булдожери, ровокопачи, цевополагачи, грејдери, ваљци, утоварне лопате и слично, једног од најтоплијих дана овог лета упутили смо се пут Поља „Е“.

Тамо смо се, у жељи да што боље упознамо систем већ деценијама уткан у сваку тону угља и кубик јаловине који изађу са копова „Колубаре“, одмах сусрели са речју закуп, која је обележила скоро сваки разговор на терену.

Како нам је објаснио Драган Стојановић, технички руководилац „Помоћне“, организација посла зависи од две врсте закупа машина за потребе копова – сталног, који се одређује на годишњем нивоу и одређује тачан број рударских машина које ће бити присутне на копу, и дневног који је, каже, жива ствар и договора се

свакога јутра на рапортима који дефинишу послове за тај дан.

– Лаички речено, ми дођемо као сервис коповима. Од њих добијамо списак потреба и наш је задатак да на њих одговоримо. Наша је обавеза да у сваком моменту обезбедимо машине које су на списку и руковаоце који ће њима да управљају – јасан је Стојановић.

У рударском насељу у Медошевцу, у првим борбеним редовима раде Александар Плећевић, главни пословођа, и Дејан Гајић, пословођа прве смене, који заједно воде посао. На зиду у њиховом контејнеру стоји најважнији „документ“ – месечни распоред рада 164 запослена са надзорно-техничким особљем, од којих је руковалаца машинама укупно 140.

– Ми обезбеђујемо довољно руковалаца машинама који су неопходни за Поље „Е“. Подразумева се да водимо рачуна и о томе да су машине у добром стању и спремне за рад. Повезани смо са рударима и било где да запне – сарађујемо. Ако њима не иде, неће ни нама и обрнуто – ако ми немамо машине и руковаоце, то се одражава на њихов рад и сви трпе – истакао је Плећевић.

Њихово радно време почиње у шест сати ујутру, организацијом људи који улазе у коп масовним превозом. Кашњења нема јер

од њих двојице све зависи. До седам сати сваком раднику мора да буде обезбеђен превоз до његовог радног места.

Када је реч о дневном закупу, пракса је да се пословође са копа консултују са помоћником управника Славком Максимовићем и управником Снежаном Чајић, са којима додатно прецизирају потребе за тај дан.

– Број људи је углавном исти, исти је закуп, а машине се мењају – објаснио нам је Дејан.

Иако се жене ређе срећу на пословима који су директно

везани за производњу, Снежана Чајић, дипломирани инжењер рударства, на смеру Механизација у рударству, скоро годину дана је управник експлоатације. На тај задатак дошла је пошто је на месту помоћника стекла 15 година искуства. Каже да је главна разлика између ове две позиције у томе што сада више сарађује са својим помоћницима, док је раније имала директан контакт са руковаоцима машина. То јој се, можда, више и свиђало, јер је динамичније и животније, увек

Нова класификација возача

Досадашња пракса класификовања радних места возача према школској спреми није узимала у обзир специфичне возачке категорије и стручне квалификације, те је рад запослених неуједначено вреднован, што је стварало несклад између одговорности и зарада.

Према речима Милоша Јевтића, директора погона „Помоћна механизација“, планира се значајна измена организационе шеме у циљу унапређења ефикасности и правичности унутар Сектора експлоатације возила „Помоћне механизације“, а сви возачи ће имати довољно времена за прилагођавање и добијање потребне документације, уз подршку послодавца у том процесу.

Кључне промене односе се на начин класификације и вредновања радних места возача. Радно место возача ће се вредновати у складу са возачким категоријама – Ц, Д, Е и друге. Једна од значајних новина је и увођење обавезе да сваки возач мора да поседује лиценцу професионалних возача (КОД 95), затим сертификате (АДР сертификат, сертификат за управљање краном и обуку за рад са специфичним врстама механизације), као и картицу за дигитални тахограф, у зависности од возила којим управљају. – Циљ је да створимо систем у ком се знање, искуство и одговорност запослених вреднују на прави начин. Ове промене значе више транспарентности и мотивације за све у нашем погону – рекао је Јевтић.

Милош Јевтић и Драган Стојановић

се нешто дешава, а број позива у току дана је небројив.

– Када је реч о експлоатацији помоћних машина, позиви су саставни део посла и ван радног времена, чак и викендом. Ми практично радимо 24 сата. Мени то не смета, јер овај посао умет и волим и вероватно се у неком другом не бих снашла – каже Снежана.

Поздравили смо у пролазу и њихове евидентичарке, Крестину Булатовић и Гордану Петковић, која тај посао ради већ 37 година. Оне бележе рад запослених и машина.

Рад на терену је у рукама пословођа који прате рад и

старају се о томе да све тече глатко. Приликом наше посете били су сјајни домаћини, сачекали су нас расположено и били наши водичи, објашњавајући да им је важна слога и да се труде да односи буду што опуштенији, скоро фамилијарни, у шта смо се и сами уверили.

Коповски путеви, док смо за собом остављали облак прашине, одвели су нас изнад старог водосабирника Поља „Е“, до локације на којој су у том моменту биле ангажоване две машине, због превенције самоупале угља.

Драган Гајић, Снежана Чајић и Александар Плећевић

– То се понекад дешава на копу, посебно у летњем периоду, не тако често, али се догоди с времена на време. Постоје стара жаришта, где је остао отворен угаљ и при јачим ветровима постоји ризик да дође до самоупале угља. У том случају, та места се „затварају“ слојем земље, чиме се смањује проток ваздуха и помоћном механизацијом ситуација ставља под контролу – објасниле су нам пословође.

За такве послове увек се бирају искусни руковођи јер су услови за рад специфични и траже се прецизност и вештина.

Зато није било случајно што су на терену били булдожер Ц38, којим је управљао Дарко Биорац, и ровокопач 138, под командом Драгољуба Поповића.

Обојица су се сложили да је за њих такав посао уобичајен и да се јако добро сналазе јер имају много искуства. Драгољуб је пред пензијом. Искористили су прилику да кажу да имају добру сарадњу са својим шефовима, и да су сви као једна велика породица.

То је у овим условима рада веома важно, јер се сваки проблем лакше реши.

М. Пауновић

Тестирање новог поступка дробљења

Због нехомогености угља и повремених неусаглашености приликом анализе, тестирају се нове технике како би били обезбеђени што поузданији резултати испитивања

Лабораторија „Тамнава“ на Дробилани, у сарадњи са руководством Поља „Г“, покренула је мини-експеримент са циљем да утврди најефикаснији метод припреме угља, полазећи од хипотезе да ће унапређени приступ донети прецизније резултате у испитивању његовог квалитета.

Аутоматско узорковање на Дробилани, у оквиру објекта 4, подразумева равномерну расподелу мање количине угља на четири идентична репрезентативна узорка, што је у пракси тешко оствариво. Први узорак шаље се на анализу у лабораторију „Тамнава“, док други иде у лабораторију ТЕНТ-а. Уколико дође до већих одступања у резултатима анализира се трећи узорак, тзв. суперски, који служи као контролна провера и помаже у утврђивању грешке. Четврти узорак предвиђен је за ТЕНТ-ов офлајн аналитизатор.

– При оваквој пракси одступања у резултатима нису неуобичајена, јер узорак није могуће увек равномерно поделити. Због нехомогености материјала дешава се да лабораторије на „Тамнави“ и у ТЕНТ-у не добију идентичан узорак, па зато долази до неслагања које могу да иду чак и до 50 одсто. Управо због тога у новом експерименту акценат

Марко Андрић

је на гранулацији. Уједначена структура узорка кључна је за добијање репрезентативних и поузданих резултата – појашњава мастер хемичар Марко Андрић, в. д. управника лабораторије.

Андрић напомиње да сада све узорке доносе у лабораторију и додатно их хомогенизују у лабораторијским условима. Прва верзија је да се то уради уз помоћ механичког разделника и без скраћивања гранулације почетног узорка, а друга да се, најпре, искористи дробилица која ће смањити гранулацију, па потом механички разделник.

Ненад Жујевић

Паралелно са овим додатно исхомогенизованим узорцима, лабораторија „Тамнава“ ће у лабораторију ТЕНТ-а слати и аналитичке узорке на додатну анализу, односно узорке након комплетне припреме узорака угља, гранулације 200 микрометра.

– С колегама из ТЕНТ-а, с којима имамо сјајну сарадњу, статистички ћемо обрадити резултате и изнети закључке целокупног експеримента. Иако би био пожељан већи број узорака за статистичку обраду, очекујемо јасну индикацију утицаја гранулације на

хомогеност и репрезентативност узорака – објашњава Андрић.

Приликом наше посете лабораторији демонстрирана нам је додатна хомогенизација узорка коју је извео инжењер за област испитивања угља Ненад Жујевић. За овај посао у другој смени била је задужена његова колегиница Анита Кулић.

Иако лабораторија поседује све неопходне основне уређаје и инструменте за овај експеримент, истичу како би нова дробилица, која би додатно спустила гранулацију узорка без губитка влаге, дала још прецизније налазе.

Андрић додаје да лабораторија има жељу да оспособи офлајн аналитизатор који је тренутно ван функције, а који би за врло кратко време дао апроксимативне податке влаге, пепела и калоријске вредности. Сходно томе, лабораторија би била растеређена по питању брзине излазног квалитета угља и стандардним методама добили би најтачније резултате. Резултати стандардних метода, поред званичног извештаја, користили би се за додатну калибрацију офлајн уређаја и самим тим за тачност овог аналитизатора.

С. Ђоковић Станковић

Кључна израда дигестора

План за наредни период је да се имплементира нова метода на уређају ICP-OES, која ће служити за одређивање метала у угљу. Како би била урађена ова анализа, неопходно је чврсти узорак угља превести у течно стање што се изводи употребом микроталасне дигестије у комбинацији са изузетно опасним киселинама међу којима је и флуороводонична. Ова киселина је лако испарљива, токсична и корозивна, те захтева посебне услове и мере безбедности на раду. Зато је у наредним месецима планирана конструкција новог дигестора који је основни предуслов за безбедан рад са оваквим киселинама.

Овај велики подухват, који су започели и у значајној мери разрадили претходни руководиоци лабораторије, а који отвара нове правце у практичној примени и истраживачком раду, требало би са применом да почне до краја ове године, док је акредитација ове методе планирана за наредну годину.

Једна је „Плава птица“

Тачно је 48 година од покретања чувеног багера који је од тада откопао око 238 милиона тона угља

Све је почело у јулу давне 1977. године. Тада је у радничком листу „Колубара“ пером новинара др Милорада Ђоковића забележено: „Плава птица“ је 12. јула крећући се брзином од 200 метара на час кренула у правцу БТУ система. Био је то изузетан догађај када се на летњем сунцу покренула челична грдосија висока 34 метра тешка око 1.499 тона, а са предвиђеним капацитетом од 4.100 кубних метара растресите масе на час...“.

Надимак „Плава птица“ остао јој је до дана данашњег. Иако свака од масивних рударских машина наравно има технички назив, у свакодневном животу копа они се, због своје дужине и рогобатности, ретко користе. Тако се, јер, руку на срце, заиста „глођу“ материјал, брзо одомаћу надимак „глодар“.

Међутим, и „глодари“ се разликују једни од других, тако да највећи са великим капацитетом није нужно и најбољи багер. Када се каже најбољи, то се односи на укупни производни учинак, али и покретљивост и могућност одржавања багера. Тако се за „глодар“ број седам, који ће у рударским аналитама „Колубаре“ довека заузимати посебно место, заувек усвојио поетичан надимак којим је први пут назван пре тачно 48 година.

Надимак му, руку на срце, сасвим пристаје. Ова челична птица, која је сада на челу БТУ система Поља „Е“, најчувенији је, најсликанији и најпосећенији багер „Колубаре“. Разлог овакве славе сигурно није њен изглед, мада по „грациозности“ конструкције свакако спада у ред најлепших. Репутацију је стекла захваљујући ономе што

је постигла, откопавши током протеклих 48 година око 238 милиона тона угља.

Када говоримо о конкретним карактеристикама, рударима је познато да је „седмица“, као прототип овог типа багера, произведена у Савезној Републици Немачкој. Има укупно 20 кашика запремине 630 литара, а капацитет од тих 4.100 кубних метара по часу, бројке говоре, искоришћен је до максимума. Може да копа 25 метара висински, а дубински шест. Управо та њена способност да ради подједнако добро на оба плана, да може да изведе сваку манипулацију, да има прилагодљивост транспорта и могућност брзог окретања и уклапања – чини је неприкосновеном у раду. Савезник јој је припадајући „бандваген“, самоходна транспортна машина са којом у комбинацији може да изведе чудо у свим условима, тврде сви који су радили на БТУ систему.

И поред тога што је „седмица“ дама, у њеној биографији није све ружичасто. Баш у јулу 1993. године доживела је велику хаварију, након које је у производњу поново укључена 7. фебруара 1995. године. Ипак, вратила се у форму и

почела поново да ређа рекордне резултате.

Током деценија, „седмица“ је доказала да је вредна црног злата. Ако је посматрамо кроз просек животног века машина, одавно би требало да је пензионерка. Ако гледамо по перформансама, имамо посла са добродржећом госпођом.

Седамдесетих година своју „младост“ провела је опуштено уз обиље угља, осамдесете су биле златне, док се деведесетих сусреће са проблемима „одраслог“ доба. Ратови, мобилизације, инфлација и хаварија 1993. доброно су уздрмале „седмицу“, али... Не дају се колубарци лако, па је и тешке двехиљадите, у којима се борило за сваку тону угља, спремно дочекала. Управо 2004. остварила је своју највећу годишњу производњу од око 7,5 милиона тона угља.

Након поплаве 2014. године директно је од ње зависила производња угља неопходна за ЕПС и Србију. У том периоду је за смену „Плава птица“ дала више од 10.000 тона угља.

Данас бригу о њој воде „доктори“ из електро и машинских служби, који су сваког дана „у кућној посети“, спроводећи систематске

прегледе различитог обима на седмичном, месечном и годишњем нивоу. Своје успехе током деценија дугује генерацијама мајстора које су радиле одговорно и стручно, чувајући багер као најрођенијег. Од бравара, електричара, мазача, багериста, инжењера, сви су осећали како „птица дише“ и заиста је волели.

Не треба да чуди што се о овом багеру често говори као о човеку. Рудари то разумеју, јер су, кажу, у раду уједињени, ослањају се они на њу и она на њих. Тако све успехе и постижу. А како године долазе, чини се да су захтеви све већи и изазовнији.

Ове сезоне, након обављеног ремонта, припремљена је за копање „северне греде“, угља који се протеже ка Вреоцима.

Д. Марковић

Оркестар

Ова чувена машина била је инспирација и за чланове једног познатог оркестра. Тадашњи хидрауличар на багеру звани Буца и мазач Рајко Пановић, иначе врстан хармоникаш, оформили су оркестар и наравно дали му име по свом вољеном багеру.

Милан и Милојко
радни век завршили
су на „глодару 10“, са
којим су судбину
делили откад је
стигао на Поље „Д“

Мајстори препуштају команде

На коповима РБ „Колубара“, где деценијама мотори тешких машина и хиљаде радника даноноћно раде обарајући рекорде у производњи угља, двојица багериста – Милан Радовановић и Милојко Перлић, недавно су завршили своје радне каријере. После скоро четрдесет година рада, опростили су се од багера – својих других кућа, колега, и свакодневне борбе са земљом и угљем.

Почели су да раде у исто време, као млади људи жељни доказивања и сигурности. Цео радни век провели су на коповима, најпре Пољу „Д“, а потом на копу „Радљево“, на првој линији рударског посла, управљајући масивном рударском механизацијом, са изузетном стручношћу и одговорношћу.

Скоро четири деценије заједно, раме уз раме. Кроз кишу, снег, летње жеге и промене смена, делили су ужину, приче о деци и бриге које само рудари разумеју. Последњих шест година свог радног века провели су на копу „Радљево“, одакле су и отишли на заслужени одмор.

На свој дугачки радни стаж најпре се осврнуо Милојко Перлић из Дудовице.

– Почео сам да радим на Пољу „Д“ у марту 1988. године, најпре као помоћни радник, а затим како иде по реду – руковалац станице, тракиста, па багериста. Први багер којим сам управљао био је „глодар 6“ на Првом Ц систему, затим сам радио неко време на „глодару 4“, одакле сам 2008. године прешао на „глодар 10“ и тамо остао до одласка у пензију – каже Перлић.

Пошто се за багеристу обично каже да је „главнокомандујући“ посаде багера, интересовало нас је како је успевао да багере држи „будним“ да би производња текла по плану.

Милан Радовановић и Милојко Перлић

– Багериста често мора да донесе важну одлуку куда даље, како нешто урадити, како спречити потенцијалну хаварију, и пре свега, како сачувати људе. Зато овај посао мора добро да се научи. У време када смо ми почињали да радимо, за багеристу се радник припремао десетак година. Некада је био много више и цењен. Имали смо добру комуникацију са руководећим кадром, па су између осталог, од нас тражили и мишљење о раду за сваког новог радника, на основу чега би се одлучивало о његовом статусу. Тако да, „капетан брода“ – како су нас звали, можеш да будеш једино ако сам изабереш чланове посаде, што је данас, нажалост, све ређи случај – истакао је Перлић.

Његов колега Милан Радовановић из Боговађе током

своје дугогодишње каријере провео је безброј сати за командама „глодара 6“ и „глодара 10“, свакодневно се суочавајући са изазовима који тестирају издржљивост, концентрацију и посвећеност.

Испричао нам је да је он први покренуо „глодар 10“ кад је склопљен на монтажном плацу и одвезао га на Поље „Д“, у марту 2008. године. Од тада су багер и он постали нераздвојни.

– Када сам сео за управљач новог багера осетио сам огроман понос, али и велику одговорност. Био је то осећај који се не заборавља. Услови за рад су били неупоредиво бољи. Све је било компјутеризовано. За нас багеристе који смо проводили сате у кабинама старијих багера била је то огромна разлика. Ова машина је јединствена по томе што може подједнако да

копа и јаловину и угљак. То је багер за старије мајсторе, јер је лак за манипулацију и копање. На њему сам провео укупно 17 година, најпре на Пољу „Д“ где је багер неуморно радио до 2019, а затим, када је те године изведен транспорт „глодара 10“ са Поља „Д“ на новоотворени коп „Радљево“, заједно са багером отишао сам и ја – нагласио је Радовановић.

Када је дошло време за нову етапу и премештање на коп „Радљево“ – симболично, као и на почетку, Милан је сео за управљач.

Као да је затворио круг – онај који је први увео багер у рад на Пољу „Д“, био је и тај који га је и последњи извезао.

Својим радом, односом према послу и колегама наши саговорници су оставили дубок траг и заслужили велико поштовање.

– И ми смо имали срећу да радимо са изузетним руководиоцима и стручњацима, који су своје знање и умеће несебично преносили на нас, са којима смо постигали добре резултате – каже Милан.

Након дугогодишњег, преданог рада и небројених сати проведених за командама багера, Милан каже да ће пензионерске дане проводити са супругом Миленом и сином, уживајући у риболову, који му већ годинама причињава задовољство.

Милојко планира да се са супругом Горицом бави пољопривредним радовима на свом породичном имању уз помоћ сина и ћерке и да прати одрастање својих унучади.

Наредних година пензионисани багеристи ће са задовољством гледати како њихови синови Ђорђе и Стефан настављају где су они стали – радећи на коповима, спремни да наставе рударску породичну традицију. Желимо им лепе и дуге пензионерске дане, испуњене здрављем и радошћу.

Т. Симић

Колориста у бити

Сликам онако како
видим и осећам, а
осећам изузетно
снажно – подвлачи
уметник

Од мртвих природа и актова, студија животиња и ремек-дела највећих сликарских имена преко пејзажа и подстрека у етнографији до интереса за спознајне и космичке појаве у новијем стваралаштву. Овако може звучати сажети приказ уметничког пута Зорана Д. Ерића, ликовног педагога и сликара, који је у размаку од неколико јунских дана ретроспективном изложбом слика и промоцијом своје монографије у Модерној галерији Центра за културу Лазаревац обележио 50 година активног рада.

Рођен је у Ћуприји, а одрастао у Рудовцима, рударском месту из ког је наставник ликовне културе Раде Варинац многе своје ученике, па и Ерића, усмерио ка ликовној сцени Србије. Школовао се у Јагодини и Београду. Ликовни одсек Више

педагошке школе завршио је средином седамдесетих година. Највећи део радног века провео је као наставник у основним школама лазаревачке општине. Од 1986. до 1991. обављао је послове графичког дизајнера у Дому културе „Спасенија Цана Бабовић“, данас Центру за културу Лазаревац. Иза њега је неколико десетина самосталних и колективних изложби, колонија, признања и награда.

Деценијама је портретисао најближе, на платна преносио смокве и јабуке, надовезивао се на наслеђе Византије и националну историју и традицију. Посебно је познат по декоративности набораних ћилима. Овековечио је Лазаревац и атмосферу шумадијских села. Последњих година теме је проширио Великим праском и сновиђењима.

Историчари уметности истичу сочни колорит Ерићевих слика. Бележе да је одан класичном сликарском обрасцу и истовремено свеж и свој. У обиљу модерних идеја и експеримената његова уметност је као повратак извору.

– Волите се, људи. Склањајте од себе зло неверице у човекову духовност. Тражите савршенство у добру, лепоти и светлости истине која треба да је из нашег

срца и бескрајних можданих вијуга – поручује Зоран Ерић.

Уз помоћ породице Јанковић из Лазареваца, Ерић је 1994/95. године отворио Атеље „Сезан“. Почео је са осам ученика. Кроз школу је прошло неколико стотина деце. Некима од њих ликовност је постала професија.

– У Учитељској школи у Јагодини имали смо часове везане за деље карактере. И знао сам при индивидуалним коректурама када ћу коме прићи лагано, када бити строг, када повисити тон, повући црту или их умирити. Неки од њих су ме превазишли и драго ми је због тога – објашњава педагог Ерић.

Након 22 године рада атеље је препустио Владимиру Петровићу, свом ћаку и академском сликару.

– Наставника Зорана најпре занима колорит. Црне боје готово да нема, не признаје је ни у раду ни у животу. Прави је од мешавине других тамних боја и зато је задржала дубину и прозачност попут Рембрантове. Суштина је управо та боја која у свом саставу и квалитету садржи уткану емоцију. У анализама је строг и темељан. Понекад је умео да буде и непријатан, али је то у неким тренуцима заиста било потребно. Зналачки се односи према делу и материјалу, а има

жара и ентузијазма да знања и искуства несебично пренесе – указује Петровић на неке одлике Ерићевог рада и додаје да он воли живот у свој пуноћи.

Скоро да није било технике и материјала у којима се Ерић није с успехом опробао. Инспиришу га свакодневица и интимни живот. Његова даровитост прелила се на музику и друге креативне светове.

– Доживео сам оно што сам желео, а све то сам желео још од основне школе и тренутка када ми је наставник Раде Варинац рекао да ћу бити уметник – наглашава Ерић, сликар који након полувековног рада ставља запету.

М. Караџић

Поглед уназад

Монографија „50 година уметничког рада“ подељена је на тематске сегменте који сумирају Ерићево стварање. Дела је фотографисао његов ученик Александар Павлић, академски сликар. Употпуњују их рецензије Ерићевих колега, историчара уметности и поштовалаца. Издавач је Библиотека „Димитрије Туцовић“ из Лазареваца. Уредница публикације је Јасмина Иванковић, директорка библиотеке.

Додељена Видовданска награда

Свечаном седницом у Центру за културу и доделом општинских признања Градска општина Лазаревац обележила је Видовдан – Дан општине и 136. годишњицу од свог оснивања. Тим поводом уручене су Видовданска награда и признања заслужним појединцима из различитих области, као и захвалнице за посебан допринос заједници. Обележавање је почело парастосом српским јунацима страдалим у Првом светском рату за слободу Србије, у крпти Храма Светог великомученика Димитрија.

Највише општинско признање – Видовданску награду – добио је прослављени кошаркаш Стефан Бирчевић. Он се у емотивном говору захвалио на награди и на подршци коју добија од својих суграђана, и изразио уверење да ће заједно наставити да раде на унапређењу услова за бављење спортом у нашем граду.

У области противпожарне заштите награду је добио Драган Марковић, ватрогасац-спасилац и возач у Ватрогасно-спасилачкој јединици Лазаревац. Он се истакао током интервенције у месту Петка у фебруару, када је уз помоћ колега из обрушене земље спасао водника Филипа Ђукетића и радника којег је поменути водник штитио сопственим телом.

У категорији Стваралаштво младих, награђене су три младе и талентоване девојке које својим радом, знањем и резултатима представљају понос своје средине – Исидора Обрадовић, ученица

Детаљ са свечаности у Центру за културу

Архитектонско-техничке школе у Београду, освојила је прво место из статике и отпорности на Републичком такмичењу материјала, што јој је омогућило директан упис на Грађевински факултет – без полагања пријемног испита; Исидора Ристовић, студенткиња треће године Медицинског факултета у Београду, која је изабрана да буде демонстратор на Катедри за медицинску и клиничку биохемију; Наталија Живковић, најмлађа међу добитницама, управо је завршила ОШ „Војислав Вока Савић“, носилац је Вукове дипломе и проглашена је за спортисту генерације. Од

2021. године активно се бави стрелаштвом и за кратко време освојила је бројне награде, показујући како се знање, дисциплина и спорт могу складно спојити. Наталија је пример како се већ у младости могу градити чврсти темељи за светлу будућност.

Плакете захвалности припале су воднику Филипу Ђукетићу за пожртвованост током интервенције у Петки, као и поручнику полиције Милану Јокановићу, који је показао изузетну посвећеност у борби против злоупотребе опојних дрога и унапређењу безбедности на територији општине.

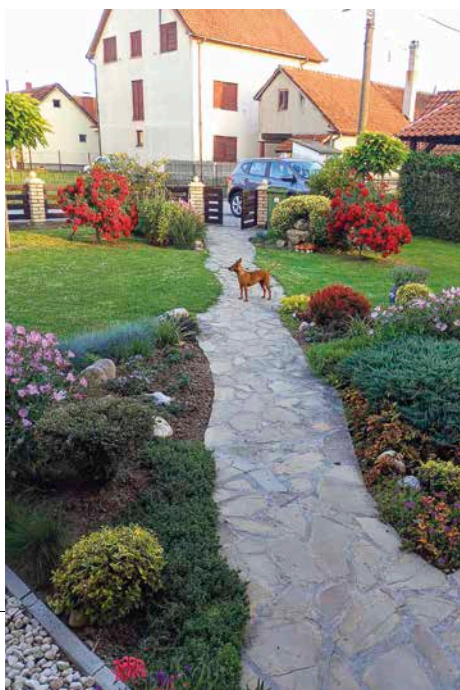
Ј. Пакић

■ Од 32 пријављена, комисија наградила три учесника конкурса

Најлепше двориште Светлане Матић

Туристичка организација Градске општине Лазаревац у априлу је расписала овогодишњи конкурс за избор најлепшег дворишта у општини, а до 10. јуна, до када је трајао пријем кандидата, пријављена су 32 дворишта. Стручна комисија, састављена од три члана, на челу са Горданом Ђикић, обишла је и фотографисала све пријављене локације и након детаљног увида обавила оцењивање на основу девет критеријума: прецизност, симетрија, ритмичност, хармонија, одрживост, приступачност, уредност, негованост и функционалност.

– Након обиласка и оцењивања дворишта, жири је сабрао све оцене и утиске и готово једногласно одабрао победнике. Морамо напоменути да је разлика у броју поена код првопласираних била прилично мала, што говори да су изабрана дворишта изузетно

лепа и негована и да су задовољила све критеријуме за оцењивање – закључила је Гордана Ђикић, председник комисије, магистар биотехничких наука.

Прво место освојило је двориште Светлане Матић из Лазаревац, која је награђена тримером марке штил. Друго место освојила је Сања Радојевић из Бистрице, којој је припала штилова косачица. Исту награду добила је и Соња Догањић из Лазаревац, којој је припало треће место.

Награде за три најлепша дворишта уручио је директор Туристичке организације Ненад Бачанац у присуству чланова комисије. Том приликом он се захвалио свима који су учествовали на конкурс, и који годинама уназад улажу љубав, труд и креативност у уређење својих дворишта, чиме доприносе лепоти и уређености града.

А. Т.

Игра витезова у градском парку

У Лазаревцу су 27. јуна први пут одржане Видовданске витешке игре, а два занимљива удружења – „Гвоздени ратник“ из Краљева и „Русаг“ из Приједора, на неколико сати донела су дух средњег века у лазаревачки градски парк.

Тврђава од дрвета и шатори испуњени реконструисаним предметима из тог времена представили су на аутентичан начин средњовековну историју. Посетиоци су имали прилику да упознају и занимљива занимања као што су средњовековно пчеларство, воскарство, кожарство, траварство или видарство. Удружење „Гвоздени ратник“ одржало је и неколико витешких борби у пуној ратној опреми из времена Немањића.

– Наше удружење бави се реконструкцијом начина живота у периоду између 10. и 15. века. Поред витешких борби, у којима учествују врхунски спортисти обучени према војном устројству из тог периода, наше удружење организује и бројна предавања из различитих области везаних за средњи век – истиче Александар Пауновић, припадник „Гвозденог ратника“.

Удружење „Русаг“ добило је име по једном специфичном називу за сабор у средњовековној Босни. Циљ удружења је едукација, пре свега деце, о начину живота у средњем веку.

– Бавимо се искључиво промоцијом средњовековног периода, без везивања за историјске догађаје. Трудимо се да средњи век приближимо деци кроз игре и анимацију. Због тога гостујемо у градовима широм Босне и Србије. Посетиоцима је нарочито занимљива умањена реплика средњовековног замка. Направили смо и верне реплике војне опреме из тог периода коју деца могу да додирну и да се на тај начин непосредно, макар на тренутак, у својој машти измeste у доба витезова и принцепа – објашњава Огњан Веселиновић из удружења „Русаг“.

Д. Ђорђевић

Покушај да се оживе сећања на жртве рата

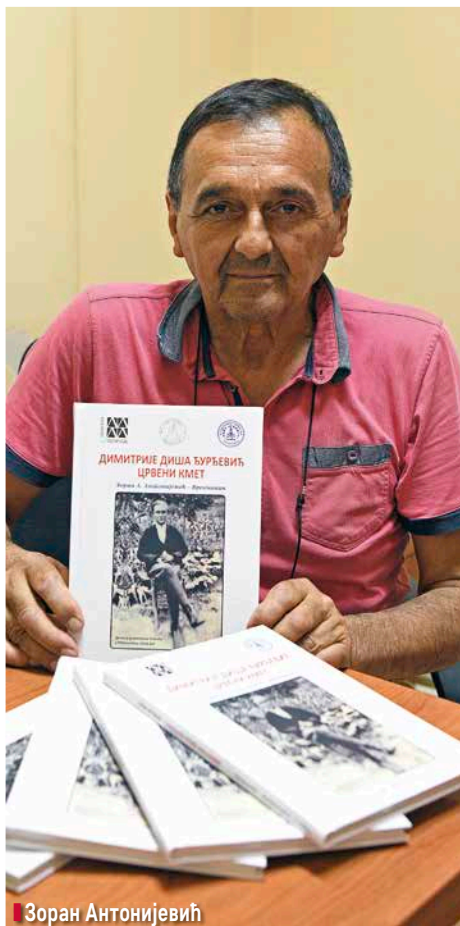
У издању Библиотеке „Димитрије Туцовић“ почетком јуна из штампе је изашла књига о црвеном кмету – Димитрију Диши Ђурђевићу аутора Зорана А. Антонијевића

И без обзира на то што је о периоду Другог светског рата објављен велики број књига, научних и стручних радова и студија, ипак је мало оних који говоре о дешавањима у одређеним местима, селима. Анализа локалних ратних прилика углавном се своди само на сећања и усмена препричавања. Због тога је свака написана књига драгоцене и битне. Књига „Димитрије Диша Ђурђевић – Црвени кмет“ значајан је прилог за културу сећања на знамените људе нашег краја. Поред Дише, књига обухвата главне актере из завичајне историје Вреоца и околине за време Другог светског рата – Дишиног брата Добривоја, Милана Ђуровића, али и начин на који су трезвени сеоски домаћини мудро политиком успели да сачувају село од великог страдања. Комунисти и припадници сеоске страже, у другим местима супротстављене и закрвљене стране, овде су прећутно сарађивали, јер су у обе формације били чланови истих породица.

– Домаћини су пре подне или у време ручка дочекивали и хранили четнике или партизане, ко први наиђе, да би они други сачекали у неком шумарку, па долазили на вечеру. Мало упрошћено речено, али се не може порећи да је постојала веома добра, прећутна или можда везама договорена сарадња, тако да велико ратно зло прође без озбиљнијих жртава – појашњава Антонијевић.

Главни актер књиге, Димитрије Р. Ђурђевић, рођен је у Великим Црљенима 5. новембра 1921. године у сиромашној породици. Када је имао око пет година, Диша се са оцем Радичем и мајком Даринком преселио у Вреоце, где је отац отворио кафану. Радова кафана у кући на Заводу касније је срушена па направљена нова, која се и данас налази у близини семафора и улаза у дирекцију „Прераде“.

Основну школу Димитрије је завршио у Лазаревцу, да би потом отишао у Вуковар на изучавање стаклорезачког заната и стакларске трговине. После окупације

Зоран Антонијевић

наше земље враћа се у родни крај и ради на окупљању омладине за борбу против окупатора. Учесник је Другог светског рата од првих дана 1941. године. Почетком јануара 1943. године постао је члан и секретар скојевског актива у Вреоцима. Када је половином маја 1943. године реорганизован срески комитет, Диша је изабран за секретара. У селу Јунковцу, издајом, погинуо је заједно са Миланом Ђуровићем Црним из Венчана. Никада се није сазнало где је сахрањен Димитрије Диша Ђурђевић, ако је уопште и сахрањен.

О томе какав је био Диша, може се сазнати из неколико извештаја из ратног времена. Писали су да је „био плећат и снажан, малог раста, ведар и живахан. Говорио је звонко и брзо, видело се да је интелигентан и да му је рукопис леп. Док је говорио, често се осмехивао и махао рукама, уносио жар у излагање и све дужности схватао је врло озбиљно“. Када је извештавала о Диши, Ракила Котаров Вука истицала је његове организационе способности, вредноћу и оданост, озбиљност и конспиративност.

Мештани Вреоца су 3. октобра 1968. године у центру свог насеља подигли споменик Диши и тридесет тројици својих комшија који су пали у НОБ-у. Скоро сваке године се Вреочани сете својих палих суграђана и полажу цвеће и венце на споменик. У Лазаревцу, у парку званом „Вртић“, налази се спомен-обележје Николи Вујачићу и Димитрију Диши Ђурђевићу. Основна школа у Вреоцима основана је средином 19. века, а школске 1961/62, када су се ученици уселили у нову зграду на брду, променила је име у ОШ „Диша Ђурђевић Вреоци“. По исељавању Вреоца, ученици и наставници 29. марта 2017. године прелазе у нову зграду у Новом Медошевцу, али школа задржава своје име.

Главна вреочка улица, од моста на Пештану до Црвеног брда у Великим Црљенима носи име Димитрија Дише Ђурђевића, а улица од семафора на Заводу до „Колубара-Угоститељства“ носи име његовог брата Добривоја Ђурђевића Руса.

И први радио-клуб у лазаревачком крају основан је 1955. године у Вреоцима под називом „Диша Ђурђевић“. Културно-уметничко друштво „Диша Ђурђевић“ постоји од 1957. године и бави се окупљањем школске, студентске, радничке и сеоске омладине, као и грађанских узраста и занимања, који се аматерски баве културно-уметничким стваралаштвом.

А. Тошић

Чувар завичајне историје

Аутор књиге о Диши Зоран А. Антонијевић рођен је 24. јула 1953. године у Вреоцима и по струци је дипломирани економиста и оперативни менаџер, али пре свега информатичар. У РБ „Колубара“ радио је од 1986. године до пензионисања 2018, претежно се бавећи програмирањем, уређењем база података, пројектовањем информационих система и програмских пакета. Упоредо са тим, Антонијевић се бави научно-истраживачким и културним радом – пише књиге, стручне радове и чланке за зборнике, углавном са тематиком везаном за колубарски крај. Аутор је изложби „Родослов као изазов“, „Колубарци у балканским ратовима и Великом рату“. Припрема неколико књига о Вреоцима у вези са шкољством, историјатом места, родословима, причама, индустријом, у којима ће покушати да прикаже обиље материјала о овом крају који је прикупио током претходне три деценије.

/// Фото: Милан Цвијетић

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)[085.3]
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
2017. бр. 1 (нов.) - . - Београд : Електропривреда Србије, 2017- (Аранђеловац : Три О). - 30 стр
Месечно. - Је наставак: Колубара (Пазаревац) = ISSN 1451-2890
ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
COBISS.SR-ID 250299404

